

KDO JE KRIV: VLADA ALI NEBESA?

Zap. Nemčiji draginja narašča

Najvišje cene živiljenjskih potrebščin v povojnem času - Minister za gospodarstvo nadzoruje incognito tržnice - Posledice suše, pa tudi sistema zapadnonemškega gospodarstva

Minister za gospodarstvo nadzoruje incognito tržnice - Posledice suše, pa tudi sistema zapadnonemškega gospodarstva... srom, v nekaj dneh se je že itak visoka cena masla dvignila kar za dve marki, tako da se sedaj giblje osem mark (1200 lir) za kg. «Bolkotrajte maslo - ne kupujte ga!» Tako so pozivale potrošniške organizacije in časopisi. «Margarin namestimo maslu, so svetovalci gospodinjam, na veliko veselje proizvajalcev rastlinskih maščob. Vlada je uknila carino na maslo, ki je prej jamašile določeno višino cen, to da brez uspeha. Cene masla ne kažejo tendence, da bi se spustile na prejšnjo raven, to pa tudi zaradi tega, ker so gospodinje navalele, in strahu pred nadaljnjim zdraženjem, na obstoječe zaloge in jih kupujejo. Ta naval so primerjali s sladkorne historije v času koronjske vojne, ko so zapadnonemške gospodinje povsem izpraznile trgovine in skladišča.

Sonja Hočevarjeva kot Norina in Janez Lipušček kot Ernesto v Donizettijevi operi «Don Pasquale», ki jo bodo v koncertni obliki uprizorili v nedeljo popoldne v dvorani na stadionu «Prvi maja, istega dne zvečer pa v Gorici

PRED SVOJEVRSTNO OPERNO PRIREDITVIJO Donizettijev «Don Pasquale» v koncertni priredbi

Nastopili bodo najboljši pevci ljubljanske Opere

Kdo ve, ali je resničen stavek, ki ga pripisujejo Gaetanu Donizettiju. Izgovoril naj bi ga takrat, ko je zvedel, da je njegov pet let stari prijatelj in stanovski tovariš Rossini pisal opero «Seviljski brivec» celih trinaest dni: «Nič čudnega, Rossini je znan lenuh». Te nekoliko zlobne besede so značilne za Donizettija, ki je v kratkih petdesetih letih življenja napisal kar tridesetdeset opernih del. Če pomislimo, da je svojo prvo opero napisal takrat, ko mu je bilo 21 let, da mu je luč razuma ugasnila, še preden je dosegel 50. leto, da je torej komponiral le nekako 25 let, da je preuzemal odgovorne službe (med drugim je bil direktor neapeljskega konservatorija), tedaj nam postane jasno, da za komponiranje takih del v kratkem razdobju ni mogel potrošiti preveč časa. Strinjajmo se da opero - to je bila njegova enormna. Pri «Pasquale» pa je šlo še hitreje. Napisal ga je v rekordnem času, v desetih dneh. In stavek o Rossiniju in njegovem «Brivcu» je lahko izrekel pod utisom sočnega uspeha. In vendar je «Pasquale» Donizettijeva resnična umetnina, iz enega elita, pri kateri se Donizetti - skladatelj in Donizetti - pesnik imenitno dopolnjujeta. «Don Pasquale» je veliko delo italijanske operne tvornosti zaradi svoje neposrednosti, globoke čustvenosti, profinjenih komike in čudovite karakterizacije obeh in situacij, ter, hkrati z «Brivcem», vzor italijanske komične opere 19. stoletja. Donizetti je bil rojen leta 1797 v Bergamu. Prava prava je Gaetano Donizetti zanimiv fenomen. Komponirati je začel sorazmerno pozno. Določeno je bil najprej za pravnika, pa ga to ni veselilo. Nato je hotel biti arhitekt tudi to hotel. Vpisal se je na domačo bergamsko glasbeno šolo. Kompozitor je mladi Donizetti dobil vso potrebno glasbeno izobrazbo. Enaindvajset let star, torej leta 1818, je po vseh zapletih doživel premiero svoje prve opere «Enrico di Borgogna». Odtlej nudita predosebnost in napoli stredo njegovim pravnem. Vrtijo se komične in seriozne opere. Prvi vidni uspeh dosegel skladatelj deset let po «Enrico» z «L'Assisano». Drugi uspeh pomeni leto 1832 z «L'Inferno» napojema (Eclair diamant), nato pa sledi zgodovinska opera, med katerimi je ostala vsa do današnjih dni na repertoarju znana in priljubljena «Lucia Lammermoorska». Kratka predstava «Don Pasquale» predstavlja najkrajši vzpon in hkrati zaključek skladateljeve plodne ustvarjalnosti. Le še manj uspehi «Don Sebastian» je poslej na vrsti. Toda še med delom, zlasti pa pred premiero tega dela, so vedno postajali znaki hude duševne bolezn, ki bolj in bolj preganja bleščečega fantazija in darovitost večlikega skladatelja. Zapišeni in revidirani Donizetti svojo zasnovo leta, dokler se ga 8. aprila 1848 v neizmernej tragediji ne usmrti smrt... «Don Pasquale» je sadre priručna, duhovita in npradne napisana zgodba o starcu, ki ima šest hčerk, in si domišlja, da je še svedko postaven, ročen in gibčen in ki mu mladina, to je Norina in neček Ernesto, s pomočjo Pasqualevega prijatelja doktorja Malateste hoče enkrat za vselej izbiti iz glave neumno misel o ženitvi. Nastavi nam past v obliki navidezne poroke z Norino, ki mu energično in ročno tudi s klofutamit dobove, da je ljubezen za mladost. Obilna situacijska komika, besedne igre in karakterizacija nasprotujočih si značajev Opera bo izvedena v koncertni obliki s skromnim orkestrnim delom, toda v kosturnih zlatih, tembeč pianist in dirigent Cirič Cvetko. Prva dejstva, da izvedbo spremlja samo klarin, bistveno pripomore k razumevanju besedila. Kot posebno zanimivost naj navedemo še, da je ansambl v zgodnjih mesecih imel v Sloveniji v organizaciji koncertne direktije številne nastope tudi vzhodno ljubljane, celo v malih mestih in vaseh, kamor doslej operna umetnost še ni prodala. Gledalci so bili prizori, ko so se kmečki ljudje in delavci iskriše v obeh solze veselja po končani predstavi, s katerimi so izražali svojo hvaleščino umetnikom za vrhunski umetniški užitek. Dr. S. B.

ŠE ENA «REVOLUCIONARNA NOVOST» V ELEKTRONIKI

Radijski sprejemnik na zapestnici televizijski pa kot slika na steni

Tako nam napovedujejo ameriški inženirji, ki so izdelali mikromodule, s pomočjo katerih bo radijski sprejemnik velik kot kocka sladkorja - Izreden pomen za elektroniko

Kdor se bliža petdesetemu letu starosti, se bo prav gotovo še spomnil, kako neudobno, kako veliki in prav tako neestetični so bili prvi radijski sprejemniki. Danes pa imamo radijske sprejemnike, ki jih lahko vtaknemo v žep suknjice. V dobrih tridesetih letih je torej radiotehnika in seveda vsa elektronika napravila ogromen napredek. In vendar se zdi, da smo šele na pol poti od tega, kar se od elektronike pričakuje. Telega mnenja je podpredsednik ameriškega radijskega združenja, J. J. Joffe, ki je pred nedavnimi reknel: «Čez nekaj let bomo imeli radijske sprejemni-

ke, ki bodo manjši od kocke sladkorja. Nosil jih bomo na zapestnici ali pa pričvrščene na obroček za ključje. Televizijski sprejemniki bodo podobni okvirom. Obesili jih bomo na steno, kot obesimo danes umetniško sliko. Tudi prenosni poljski telefoni, ki so danes v najboljšem primeru veliki kot večja termos-steklenica, ne bodo večji od pesti. Diktafoni bodo prav tako manjši in ploščati, vsekar manjši od današnjega najmanjšega magnetofona in ekranaš jih bodo baterije, ki bodo majhne kot gumbi. V celotni elektroniki bomo šli po poti procesa neprestanega manjšanja sestavnih delov. To manjšanje bo šlo dalj od najzdrnejše zamisli. Tudi za sodobno raketno tehniko bo ta napredek velik pomenil, kajti koristni del bremena se bo do neskončnosti povečal.

novih elektronskih delov, že omenjene miniaturne elemente, se bo v enak prostor, v 30 kub. decimetrov prostora, moglo vstaviti kar 600.000 mikromodule. Izredno majhen volumen mikromodulev je prav gotovo največja prednost nove iznajdbe. Ni pa edina. Stevilni poljski, ki so jih izvršili v laboratorijih, so dokazali, da te majhne kocke, da ti mikromodule uporabijo zelo malo električne energije in da pri Seveda ne smemo še trditi, da je tehnika izdelovanja mikromodulev dokončna in da je popolna. Doslej so mogli izdelati le okoli 16 vrst mikromodulev. Področje njihove uporabe je ogromno. Strojovnjaki računajo, da bodo mikromodule v kratkem omogočili gradnja elektronskih možganov, ki bodo na desetine krat manjši od dosedanjih, da pa bo hkrati njihova sposobnost ostala ista. Kljub temu pa, da bodo elektronski možgani, ki jih bodo gradili s temi elementi, mnogo manjši od dosedanjih, bodo delovali bolj naglo in tudi vzamemo v poštev dimenzije

Marcel Ostasčevski kot dr. Malatesta v Donizettijevi «Don Pasquale»

nejši slovenski pevci Sonja Hočevarjeva, Janez Lipušček, Marcel Ostasčevski in Ladko Korosec. Sodelovala bosta še baritonist Tone Kozlevec in pianist Cirič Cvetko. Posebej je treba omeniti basista Ladka Koroseca, na čigar težki vlogi sloni vsa opera. Ta slovenski pevec si je v zgodnjih letih ustvaril sloves enega prvih jugoslovanskih umetnikov ne le doma, temveč tudi v Švici, v Holandiji in Franciji, kjer je večkrat gostoval v pariski Veliki operi; ob koncu letošnjega leta pa bo gostoval 14 dni tudi v Španiji, v barcelonskem «Teatro del Liceo».

Zasedba vlog je naslednja: Ladko Korosec bo pel starega samca Don Pasquale, zdravnik dr. Malatesto bo pel Marcel Ostasčevski, mlado vido Norino bo pela Sonja Hočevarjeva, njene ljubimke Ernesta Janez Lipušček, notarja pa Tone Kozlevec. Opera bo izvedena v koncertni obliki s skromnim orkestrnim delom, toda v kosturnih zlatih, tembeč pianist in dirigent Cirič Cvetko. Prva dejstva, da izvedbo spremlja samo klarin, bistveno pripomore k razumevanju besedila. Kot posebno zanimivost naj navedemo še, da je ansambl v zgodnjih mesecih imel v Sloveniji v organizaciji koncertne direktije številne nastope tudi vzhodno ljubljane, celo v malih mestih in vaseh, kamor doslej operna umetnost še ni prodala. Gledalci so bili prizori, ko so se kmečki ljudje in delavci iskriše v obeh solze veselja po končani predstavi, s katerimi so izražali svojo hvaleščino umetnikom za vrhunski umetniški užitek.

«Noft: do z macko» z razstave Rudolfa Saksida, ki je imela v Gorici tolikšen odmev med slovenskimi kot italijanskimi ljubitelji upodabljajoče umetnosti

90 MILIJONOV ZA GARDEROBO BODOČE CESARICE

Farah Diba se izpoveduje

prejel general Nematollah Naziri, poveljnik cesarske straže, ki je bodočo cesarico spremljal v šahov zasebni paviljon, ki se nahaja vredi letišča. 21-letna šahova zarotnica je nosila plašč beje barve, in strokovnjak bi ta-koj spomnil, da je pri njem imel svoje prete vmes Diorov naslednik Yves Saint-Laurent. Pravijo, da sprejem na letišču ni poznega ni imel za sebi nič vzdrževalnega. Na letišču ni bilo niti no-ovnarjev, niti fotoreporterjev, ki so nadlegovali Farah Diba v Parizu in na letišču Ciampino - kjer je šahova zarotnica ostala eno uro. Ta v-koletična je v tranki pre-sonični dala druga glasovno, na podlagi katerih naj bi šah spremljal svoje narice in sketini odtožiti datum pro-ke ali celo ostati še po-razna bino študentko arhi-tekture. Pa tudi okoliščina, da zarotnica ni sprejel šah-ovnarjev, ki bi upoštevali dejstva da se šah ni mogel pojaviti na letišču ob pri-rodu Farah Dibe, ker do se-čaj se niso izdali uradnega

ke, ki bodo manjši od kocke sladkorja. Nosil jih bomo na zapestnici ali pa pričvrščene na obroček za ključje. Televizijski sprejemniki bodo podobni okvirom. Obesili jih bomo na steno, kot obesimo danes umetniško sliko. Tudi prenosni poljski telefoni, ki so danes v najboljšem primeru veliki kot večja termos-steklenica, ne bodo večji od pesti. Diktafoni bodo prav tako manjši in ploščati, vsekar manjši od današnjega najmanjšega magnetofona in ekranaš jih bodo baterije, ki bodo majhne kot gumbi. V celotni elektroniki bomo šli po poti procesa neprestanega manjšanja sestavnih delov. To manjšanje bo šlo dalj od najzdrnejše zamisli. Tudi za sodobno raketno tehniko bo ta napredek velik pomenil, kajti koristni del bremena se bo do neskončnosti povečal.

To revolucijo na področju elektronike, ki pomeni le lo-gični korak na poti izpopolnje- vanja, omogoča ali bo omogo-čil neki novi element, neki elistič, ki je komaj podguri milimeter debel in katerega površina znaša 64 kv. mm. Po- samezen elistič je v mm. Pove- zanje elističnih snovi: iz gli- ne, posebnega stekla, posebnega kamna, iz bariumitanata, iz delirija, sintetične skeramike in še nekaterih drugih so- stavih, ki jih seveda za sedaj še nečemo izdati. V odnosu na svoj kemični sestav ti elisti- čni delujejo kot prevodniki, polprevodniki ali pa tudi kot izolatorji. S pomočjo izrednih in seveda tajnih metod obde- lave nastajajo iz teh malih elističnih kondenzatorji, tranzistorji ter nekateri drugi elek- tronski sestavni deli, katerih glavna posebnost je njihova miniaturna velikost. Zaradi tega se ti mali «elističji» imenu- jejo mikromolemti.

Površino mikromolemtov prevleče s srebrom, nato z določenim teplim posamezno elističnem spojajo in tako sestavljeni mikromolemti tvorijo pravokotna telesa z osnovno površino osmerkrat o- sem milimetrov, njih višina pa je v odnosu z nalogo, ki jo mora posamezni mikromole- ment vršiti. Vsekar so po- popolni elementarni približno 8 mm debeli. Ki so posamezni element, posamezna «kocka» sestavljena, jo prevlečejo še z zlatom ali z zlatoplatinasto leguro.

Te male «kocke» so ameriški inženirji imenovali mikromodu- le. Ti mikromodule so izredno popolni elektronski agregati. V odnosu na njihovo sestavo, to se pravi v odnosu na število in vrstni red posamez- nih elementov, vrše te kocke- enake naloge, kot jih vrše da- ne filtri, induktorji, ojačevalci in «oscilatorji», to se pravi kot cel kup normalnih elek- tronskih sedanjih elektronskih naprav. Ena sama kockica, sestavljena iz več mikromolemtov, mo- re vršiti nalogo, za katero je bilo dvanajset vrst standardnih elektronskih delov. 27 mikro- kock zvezna po svoji prostori- ni je 14 kub. cm, kar je manj kot ena skatlica vizgalice. So smo pred leti in tudi še pred letom dni pisali o tranzis- torjih, smo menili, da je elek-

trika dosegla svoj višek. Strojovnjaki pa menijo, da so tranzistorji danes že nekoliko zastareli, ker so preveliki in čeprav se ne moremo trditi, da bodo tranzistorji šli iz rabe, je gotovo, da so mikromole- menti, o katerih govorimo, normalne tranzistorje prekosili in da predstavljajo največjo novost na področju elektronike, posebno zaradi izredno majhne prostornine, kar je v nekaterih primerih odločilne važnosti. Tako jo vojni se je iz tak- ko imenovanih miniaturnih žarnic prešlo na subminiaturne. Nato so prišli v rabo re- volucionarni polprevodniki, to se pravi tranzistorji. Tedaj je veljalo splošno mnenje, da je elektrotehnika prišla do svoje vrhunce, kajti dalj da ne- mogla več, saj so mogli v prostor 30 kub. decimetrov vstaviti od 50 do 60.000 elek- tronskih delov, elektronskih e- lementov. To je bil vsekar velik uspeh, posebno če ga primerjamo z elektronsko pre- jami let prej, ko so z največ- jimi napori mogli v isti pro- stor namestiti komaj 8000 e- lektrotehničnih delov. Če pa danes vzamemo v poštev dimenzije

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Kožna tuberkuloza

Kožna tuberkuloza je zelo nevarno obolenje, ki se še vedno javlja v precej visokem odstotku. Povzročajo jo bacili tuberkuloze človeškega ali žival- skega izvora (humani ali bo- vini tipus bacila tuberkuloze). Da pride do obolenja, je po- trebno, da prodre bacil v or- ganizem. Tam, kjer se naseli bacil jetike, nastane tako imenovani primarni elekt, to je prva tuberkulozna legio. To legio se najbolj pogosto po- javi na pljučih, nastane pa lahko tudi na katerikoli qra- nu človeškega telesa, saj ni v organizmu kraja, kjer se tu- berkulozna klica ne bi mogla razvijati.

Da pride do tuberkuloznega obolenja kože, je potrebno, da pride bacil tuberkuloze v ko- žo, kar se najbolj pogosto do- gaja potom krvnega in moz- gavnega obtoka. Lahko se pa, seveda, tudi zgodi, da pridejo tuberkulozne klice direktno v stik s kožo in izovzejo na njej specifične spremembe. Ta način okužbe ni pogost, dogaja se pa pri ljudeh, ki so po- klicno zaposleni v prosektu- rah, nadalje pri zdravnikih, babicah in veterinarjih. Seve- da pa ne pride do okužbe v vsakem primeru. To je odvis- no po eni strani od virulence bacila, po drugi strani pa od »doporne moči« človeka, ki je okužen. Precej časa po okužbi s tu- berkuloznim bacilom se po- javijo prvi znaki tuberkuloz- ne obolenja kože. Koža ne- oboli na vsakem mestu, tu- berkulozne spremembe so naj- bolj pogoste na licu, uhlju, vratu, rokah in nogah, včasih se pojavijo tudi na lasnatem delu glave. Obolela kožna po- vršina je včasih mala, v ve- likosti kovanca, drugič pa lah- ko zavzema večjo površino. Najbolj tipična in tudi naj- bolj pogostna oblika kožne tu- berkuloze je tako imenovani lupus vulgaris, ki se lahko po- javi na vsakem delu kože, to- daj največkrat se pojavja na licu. Bolezen prične brez zna- čilnih znakov, tako da je v začetku pravilna razpoznavna zelo težka. Običajno zapazi- mo na koži rdečico v velikosti česnje. Ta rdečkasta plošči- ca se pa polagoma vedno bolj širi. V takšnem stanju se je treba takoj posvetovati z zdravnikom. Na spremenihi koži je treba poiskati bistveni znak obolenja, ki postane po- sebno izrazit, če na obolelo ko- žo položimo majhno stekleno ploščico. Tedaj zapazimo ru- menkasto rjave madeže, ki so značilni za kožno tuberkulozo. Te spremembe se pozneje ved- no bolj širijo: rob je vne- koža v sredini pa postaja ved- no tanjša. Polagoma zdebeli- tudi tkivo tako, da se dvig- obolela površina za cel prv- naš kožni nivo. Včasih je zde- belina podobna bradavici, v nadaljnjem širjenju pa postaja bolna koža marogasta. Kožna tuberkuloza se lah- ko pojavi tudi na sluznici nosa in ust. V sluznici in koži prehaja na hrustančaste dele in jih razkaja. Posledica tega je skazna nos. Če je bole- znen zajela kosmati del glave, začnejo lasje izpadati in na ko- ži vidimo brazgotine. Do hu- dih okvar lahko pride zaradi tuberkuloze tudi na prstih in nogah. Vsa zaveda postane še posebno komplicirana, če se v prejšnjih časih pojavi rak. Prognoza (napoved razvoja

in konca bolezn) kožne tu- berkuloze je navadno dobra. To pa ne pomeni, da ni ne- varna in da za njo nič ne umrje, pa četudi: je smrtnost zelo nizka. Bolezen je ozdrav- ljiva, posebno še danes, ko jo zdravimo s streptomycinom in izoniacidom. Kljub zdravil- nju pa ostanejo na koži braz- gotine. Pri zdravljenju imata važno vlogo tudi hrana in hi- gienske razmere.

Dr. S. B.

HOROSKOP ZA DANES

OVEN (od 21.3. do 20.4.) Neki vaš predstojnik, ki vas čeni, bi mogel vaš položaj še bolj utrditi. Odvisno je od vaše vneine in resnosti. BIK (od 21.4. do 20.5.) V dopoldanskih urah ne bo slo- vno gladko. Zvečer pa bodo na vrsti plodni in resni pos- rovi. DVOJKA (od 21.5. do 22.6.) V finančnih zadevah bo- ste pridili. Pomagal vam bo človek, na katerega ste malo polagali. Poučiti se boste dobro. RAK (od 23.6. do 22.7.) Spor boste težko nadaljevali. Prišlo bodo vneze stvari, ki jih niste pričakovali in v njih nimate računal. Zdravje odlično. LEV (od 23.7. do 22.8.) Pa- zite, da ne boste trošili več kot vam možnosti dopuščajo. Razumevanje v družini in med prijatelji. Novo poznan- stvo, morda celo simpatija. DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Neki prijateljstvo se bo iz- kazalo kot izredno trdna ve- zava. Paže, da ne gre čez okvi- re prijateljstva. TELETNICA (od 23.9. do 23.10.) Vaš mesečni proraun bo- sel verjetno čez rob. Pozne- je bo težko napako popraviti. Zdravje odlično, kljub te- mu v družini razpoloženo. SKORPIJON (od 24.10. do 22.11.) V odnosih do prijate- ljev in družbe bodite pre- vidni. Mir in sreča v družini. Pazite na zdravje. STRELEC (od 23.11. do 20.12.) Lebovni tovarjaj ali pred- stojnik vas bo spravil v za- gato. Pomagajte se, da bi se zadeva ne spremenila v resen problem. KOZOROG (od 21.12. do 20.1.) Če vate vprašajo za mne- je, bodite vsakrigo iskreni in prepričani. Vsi vam bodo hvaležni, tudi tisti, ki bodo pri tem izgrubili. VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Pokazite, da snate biti disciplinirani. Razumevanje in topli odnosi s ljubljeno osebo. Zdravje v redu. RIBI (od 20.2. do 20.3.) Ne držite križem rok ko se vam vendar ponuja prilžnost, da svoje gnotne razmere po- pravite. Bodite bolj zmerni.

